

Rado Žic
Maribor

BURA NA PLAVNIKU (u govoru otoka Krka)

(UDK 80087.801.3)

*Rad primljen za tisak 13. prosinca 1992.
Čakavska rič, Split, 1993. br. 1.*

Najprije se na gori vidi jedan kosmić oblaka, more i zrak su mirni. Ondat prileti ćuh ki jedva opaziš va mori. Na to vidiš veći pahaj oblaka ki se raspapa i pomalo kida va kosmići. Opet prileti do tebe ćuh vitra ki malo namriška more. Na obzoru vidiš škuriju crtu ka se pomalo širi. Kolo tebe je more mirno, još vavek kako uje. Najedanput oćutiš na obrazu vitar, more pomalo valovi i braća kolo kajića. Škura crta ka je bila dugo, se širi diventa trak a ondat ravenica i na kraju celo poje. Ravenica bonace se uži, škura ravenica postaje sve veća i sve je bliže. More kolo kajića se namriškuje, opet bonaca i opet se namriškuje. Najedanput ćuješ svik, ki je sprićetka slab, a ondat zi svakih pulscen sve jaći. Bonaca je seda za kajićen i ravenica bonace sve više biži od kajića. Valići ke su prije bile male i jušto dotikale kajić, sada tuku sve jaće va njegove boci, madirići odzvanjaju. Oblaci pahjaju na obzoru, razbijaju se na tisuću kosmići i kudij. Svićenje bure se stupnjuje, sve je jaće i jaće. Zamre za pulsac i za mahnuće oka ga opet ćuješ, jaće nego prije. Vali su sve veće, kratke, naglo ćapuju jedan drugoga. Bižiš va dražicu. Hitaš sidro. Vezuješ se za kraj. Dupluješ konopi. Va grotah krkanje, bunburanje, žlobrdanje i šumenje mornice. Žal se premiće, tare, strže i tuće jedan va drugoga. Kako bi oživel. Vali postaju više, veće, moćnije, žal škarta, lupa, šumi i razbija jedan drugoga. Mornica krka i probije se med njim. Vali diventivaju sve više. Šumenje mora, žlobrdanje mornice po škarih, strženje, škrtanje i lupanje žala i svik bure se stopi va jeno. Čuješ, kako da bi tisuću sopci zasoplo najedanput va

tisuću sopil, dvojkinj i pihurući i ondat najedanput fermalo i opet pričelo, samo ov put, za ocvit jače, više prodornije i ondat opet stalo, pa opet pričelo. Pogjedaš van i vidiš vrsi vala se krše, prične jih nosit bura, najprije pinu, a za pulsac već beli dim nad cilin valcen. Spričetka je kako maglica, ondat diventa kako paučina i na kraju tanak vel pokrije celi valac. Fine drobne kapjice lete metar nad morem, vali više ne vidiš. Kapjice lupaju va grote, škrape hridi, špalandure i pećine. Sole travu, kokoravice, podrast i stabla. Suše se. Pušćaju beli prah po svuda. Sve diventa slano i bilo. Vali se pine, bračaju celo vališće. Dvižu se, naskakuju i plaze. Zagrizaju va skalu, škrapu, škujicu, škarić i skalnicu a kada zgube moć, mornica se tornuje nazad va more, šumeć, piskajuć, čekajuć novi naskok i novo padanje. Čini ti se kako da je more jadtò na svaki žal, grotu, huhaj, ploču, škritel, klak i špalanduru, ka mu je na puti i ka mu neda pokazat svu njegovu moć i silu, ka ga drži kako konja na uzdi. Kalubi i burnice lete kuntra buri, tik nad moren, tik nad valon a ondat poneseni z refulon se dvižu visoko, a potlek kako kamik padaju nad sam morski valac. Va sven ton šumenju, piskanju, škrtanju i lupanju, čuje se njihov prodirni i visoki klik. Klik ki naznanja živjenje, prkos i veseje boja i premorenja sile. Sva ta pakal traje tri, a najviše šest dana. Nenaš ki će premoć, more ili vitar, ali tvrdi kamik, a ondat se najedanput silina prične zgubjat. Vali su sve manje. Najprije se zgubi vel dima, ondat pina i vali diventaju duge i lenije, Švik, šum, lupanje i škrtanje diventuje slabije i slabije i ondat se sve umiri. Valac diventa gladac. Sunce, ko je prije svitelo kako reful, čas je bilo slabije, a čas jače, diventa svitlo. Nebo postane ćaro, plavasto. Kraj i more zgjedaju kako oprani, nanovo rojeni i kako da se niš ni dogodilo. Na pasanu buru spominja samo slanica, ka ustane na kamiku, peru kokoravice i lati trave i ko god očupano pero od kaluba.

BESIDNIK – BURA

bêlī – bijeli

bīlī – bijeli

biž – bjež

bižat – bježati

bocī – boki

bonāca – mirno more

bračāt – zapljuskivati, udarati, zapjenjivati

būnbur – mjehurić

bunburānje – zvukovi kad pucaju mjehurići

būrnica – ptica, koja leti tik nad valovima, slična lastavici, samo veća

cīl – cijel

ćapāt – hvatati

ćār – jasan

čūh – dašak vjetra

čūtīt – osjećati

diventā – postane

dotikāt – doticati

drāžica – lučica

duplāti konope – stavljati po dva konopa jednog uz drugi

dvīzat – dizati

dvojkĭnje – dipole, dvojice
fermät – prestati, zaustaviti se
gladäc – mirna površina mora za vrijeme bonace
gorä – kontinent
gröta – hrid, kamene gromade uz more izlokane solju
halänica – skalnica u kojoj ispari more i skupi se sol
hität – bacati
hřidi – grubo izbrazdano kamenje uz more
hühaj – veći pomični kamen
jädan – ljut, ljutit
jih – njih
jüşto – upravo, jedva, točno
ka göd – koje god
kâ je bila dugo – koja je bila daleko
kâ – koja
kajič – čun
kako – kao
kälub – galeb
kämik – kamen
kí – koji
kĭda – trga, razbija, kida
kläk – veći ukopani kamen
klik – krik, uzvik
kokörovica – od vjetra savijeno drveće
kölo – oko
kosmíc – mali osamljeni rastrgani oblačić, ostatak vune na ovcu
křkat – prelijevati, žuboriti
kršit – lomiti
kuđja – kudjela
kuntra – prema, kontra
lât – vlat trave
lupät – udarati, tući
madiřić – daska u oplati čuna, broda
mahnúće oka – mig
mörnica – morska voda
möćan – jak
namřřkat – namriješkati
nänovo – ponovo
naskakivät – naskakivati
näzad – natrag
naznänjat – najavlјivati
nēnat – neznati
niš – ništa
obzör – horizont, obzor, nebosklon
ocvīt – nijansa, otjenak
odzvanjät – odjekati
öndat – onda
očüpat – isčupati

pàhaj – otrgani dio oblaka, malo vune, sijena ili pamuka
pahjät – čupati, oblaci se razbijaju na manje dijelove, kosmiće
pakâl – pakao
pasât – poći, proći
përa – lišće
peçina – pješčenjak
pìhuri – žviždaljka
pina – pjena
piskat – piskati
plavàst – modrikast
plazit – plaziti, gmizati
ploča – ploča
poje – polje
pòdrast – nisko grmlje ispod stabala
poskakivàt – poskakivat
potlèk – poslije
premikàt – premicati
premòrenje – premoć, pobjeda
prèmoć – pobjeda
prìčet – početi
prije – prije
pulsàc – sekunda
pùšcat – puštati
ravànica – ploha
rèful – udarac
rođit – roditi
silina – snaga, moć
skàla – kamen živac
skâlnica – šira plitka rupa, koja drži vodu, mornicu
slanica – sitna sol na kamenju i biljkama
solit – soliti
sopàc – svirač u sopile
sopila – svirala u otočkim Hrvata
spomìnjat – sjećati
spričelà – ispočetka, spočetka
stablò – stablo, drvo
strgàt – strugati, ribati
stupnjevàt – povećavati, pojačati
švikàt – zviždati
škâr – dublja rupa u kamenu
škarìc – dublja uža rupica u kamenu
škràpa – plitka udubina u kamen, sitno izbrazdana hrid
škrìl – škripla, ploča
škřtat – treći jedan uz drugi
škùjica – rupica
škùr – taman
špalandùra – ploča po kojoj braća more
šumit – šumiti (šum mornice, kad se vraća u more po kanalićima)

švīk – zvižduk
 tret – tretí
 tornāt – vratiti
 trāk – traka
 travâ – trava
 triplāt – stavljati po tri konopa, jedan uz drugi
 tlić – tući
 lje – ulje
 vâ – u
 valâc – uzvalana površina mora
 vâl – val
 vališće – zemljište od ruba mora do najvišeg mjesta kuda još doseže val
 valovit – valoviti
 vavik – uvjek, vazda
 vël – veo
 vesêje – veselje
 vītar – vjetar
 vrh – vrh
 vřsi – vrhovi
 zagřizat – zagrizati se u skalú
 zasôs – zasvirati
 zgūbit moć – zgubiti snagu
 zgubjât – gubiti, izgubiti, stiřavati se
 žâl – žal, oblutak, sprud
 žlobrdât – zvuk koji nastaje kad se voda probija između kamenja

ZUSAMMENFASSUNG

Der Autor verwendet in der Beschreibung die Bora (des Sturmes) Wörter, die ausschliesslich auf den Inseln Krk, Cres, Lošinj und Rab gesprochen werden, und von diesen überwiegend Wörter und grammatikalische Formen, die aus der »Čakovski« Mundart um das Gebiet Punta auf der Insel Krk stammen.

Alle diese Inseln befinden sich geographisch am Rande des Slawentums und Kroatentums.

Die Insulaner sind sehr konservativ in ihrer Kulturpflege und hüten eifersüchtig die überlieferten Lieder und gesprochenen Worte.

In dieser Beschreibung gibt es viele Wörter aus der »Čakovski« Mundart, die mit grosser Wahrscheinlichkeit genau so bereits im altkroatischen glagolischen Wortschatz in Verwendung waren.

Die Meinung des Autors ist, dass diese Wörter auf jeden Fall zur Bereicherung der kroatischen Sprache dienen und es deshalb wert sei, sie zu veröffentlichen und dadurch einem breiteren Leserkreis zugänglich zu machen.

In der Beilage befindet sich auch ein umfangreiches Wörterbuch, ohne das es fast unmöglich wäre, dem Text zu folgen.